

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 343.91

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-8-15

Андрій ФОМЕНКО[©]

кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
ректор Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Визначено поняття кримінологічної діяльності Національної поліції як різновиду діяльності, що являє собою сукупність правомірних дій поліцейських, які мають знання й навички їх застосування в галузі права загалом та кримінології зокрема, що здійснюються правовими засобами й методами з використанням актуальних кримінологічних технологій в освітній, науковій та практичних формах із метою протидії кримінальним правопорушенням, а також пов'язаним із ними негативним для суспільства явищам, усунення детермінантів учинення кримінальних правопорушень, з'ясування особи кримінального проступку та злочину, жертви кримінального правопорушення, визначення осіб, які потребують особливого захисту з боку держави та/або реабілітації. З'ясовано характерні риси такої діяльності.

Ключові слова: кримінологія, поліція, юридична діяльність, поліцейська діяльність, кримінологічна діяльність, запобігання кримінальним правопорушенням.

Постановка проблеми. Дослідження будь-якого явища правової дійсності, яким є і кримінологічна діяльність Національної поліції, передусім вимагає з'ясування його поняття, зміст якого становлять сукупність ознак, що дозволяють відрізнити вказаний феномен від інших, у той час як обсяг поняття дає можливість визначити коло предметів, на які безпосередньо поширюється його дія. Принагідно зазначимо, що, незважаючи на все більший інтерес учених до кримінологічної діяльності як юридичної категорії загалом та кримінологічної діяльності Національної поліції зокрема, дефініція та сутність останньої залишаються не з'ясованими, що потребує проведення подальших наукових пошуків у цій царині.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Варто вказати, що теоретичним дослідженням різних аспектів протидії злочинності приділялася й приділяється чимала увага в працях таких вітчизняних учених, як А. М. Бабенко, О. М. Бандурка, В. С. Батиргарєєва, В. М. Бесчастний, А. Б. Блага, Є. М. Блажівський, І. Г. Богатирьов, В. І. Борисов, Р. С. Веприцький, М. Г. Вербеньський, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, В. К. Гришук, Л. М. Давиденко, Ю. Б. Данильченко, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова, О. М. Джужа, В. М. Дрьомін, В. П. Ємельянов, О. О. Житний, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, О. С. Ішук, О. Г. Кальман, О. Г. Колб, І. М. Копотун, Т. В. Корнякова, О. М. Костенко, О. М. Литвак, О. М. Литвинов, О. А. Мартиненко, В. О. Меркулова, В. А. Мисливий, С. А. Мозоль, А. А. Музика, Ю. В. Нікітін, Ю. В. Орлов, Н. А. Орловська, В. М. Попович, В. А. Тимошенко, В. П. Тихий, В. М. Трубников, В. О. Туляков, П. Л. Фріс, В. Б. Харченко, О. М. Храмцов, П. В. Хряпінський, В. В. Шаблістий, В. І. Шакур, О. С. Шермет, О. Ю. Шостко, О. О. Юхно, І. С. Яковець, Н. М. Ярмиш та ін. Разом із тим поняття кримінологічної діяльності Національної поліції України наразі відсутнє.

© Фоменко А. Є., 2020

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3755-4130>

mail@dduvs.in.ua

Метою статті є визначення поняття кримінологічної діяльності Національної поліції як різновиду поліцейської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Перш за все варто зауважити, що в основі досліджуваного правового явища наявні два ключових слова, а саме «кримінологічний» і «діяльність», які потребують сутнісного визначення.

Слово «кримінологічний», безперечно, походить від терміна «кримінологія», який у Великому енциклопедичному юридичному словнику трактується як: а) наука про злочинність, її причини, особистість злочинця і заходи запобігання злочинності; б) навчальна дисципліна. Кримінологія вирішує, зокрема, питання про те, що є причиною злочину, усуваючи яку можна запобігти його вчиненню [1, с. 416].

Схожий підхід до інтерпретації категорії «кримінологія» простежується і в навчальних виданнях. Так, наприклад, у підручнику, підготовленому авторським колективом за редакцією В. В. Голіни, зауважується, що кримінологія являє собою комплексну науку про закономірності злочинності та її окремі прояви, про особу злочинця, причини й умови, які породжують та обумовлюють злочинність та окремі злочинні посягання, а також про форми й методи соціального й нормативного впливу на них із метою їх контролю. До головних проблем, що створюють серцевину предмета кримінології, на думку вчених, належать: 1) злочинність; 2) окремі злочини як конкретні прояви злочинності; 3) особистість злочинця; 4) фактори злочинності, причини й умови окремих злочинів; 5) запобігання злочинності й окремим злочинам [2, с. 6–7].

Із зазначеного випливає, що кримінологію слід розуміти крізь призму науки та навчальної дисципліни, що, на наш погляд, зважаючи на вказаний предмет, є дискусійним. Адже вжиття необхідних заходів щодо запобігання окремим видам злочинів чи злочинності загалом є можливим лише в разі здійснення кримінологічної практичної діяльності, що за своїм змістом є правоохоронною. Водночас дискусійним уважаємо твердження про кримінологічні заходи як суто превентивні (запобіжні).

Наш умовивід підтверджується висновками Б. М. Головкина про те, що об'єктом кримінологічного пізнання є сукупність суспільних відносин, пов'язаних зі злочинністю та протидією злочинності. Відповідно, кримінологія являє собою систему знань про злочинність та її прояви, а також діяльність у сфері протидії злочинності. Змістом кримінологічної науки, зауважує правник, є дослідження й оцінка злочинності, тенденцій і закономірностей її утворення, функціонування, розвитку, а також використання цих знань під час розробки комплексу заходів і практичних рекомендацій щодо протидії злочинності [3, с. 21].

Аналіз указаного дає підстави говорити про більш широкий та виражений підхід до розуміння категорії «кримінологія», що охоплює як знання про злочинність, так і протидію їй, а не лише запобігання.

До подібних висновків доходить і А. П. Закалюк, наголошуючи, що кримінологія через свою теоретико-прикладну сутність повинна мати практичну реалізацію, тобто здійснюватися у вигляді кримінологічної практичної діяльності. У цьому аспекті, стверджує вчений, практичну кримінологію визначають як діяльність із забезпечення та здійснення кримінологічними засобами завдань щодо запобігання, а в загальному плані – й протидії злочинності [4, с. 21].

Осмилення вищевказаного дає можливість стверджувати про необхідність розуміння кримінології як науки, навчальної дисципліни та практичної діяльності уповноважених суб'єктів щодо протидії злочинності загалом та окремим видам злочинів зокрема.

Протидія злочинності визначена законом як одне із завдань Національної поліції, що ще раз підтверджує правильність підходу щодо використання цього поняття для характеристики сутності кримінології.

Із цього приводу слушно видається позиція М. І. Мельника, хоча й в аспекті протидії корупції, про те, що термін «протидія» відображає весь комплекс заходів впливу на корупцію, включаючи вплив на її соціальні передумови, причини й умови злочину, правоохоронну діяльність щодо виявлення, розслідування таких діянь, притягнення осіб, винних у їх учиненні, до відповідальності [5, с. 23]. А отже, як теоретична (наукова, освітня), так і практична кримінологія має охоплювати питання не тільки запобігання, але й, наприклад, виявлення та припинення злочинних проявів. Ми переконані, що запобігання злочинам має залишатися пріоритетним напрямом для кримінології.

Водночас слід відзначити, що, на думку деяких учених, потребує переосмилення і традиційний підхід до визначення обсягу предмета сучасної кримінології.

Підтвердженням цьому слугують умовиводи В. А. Тулякова про те, що не менш

важливими в умовах сучасності є проблема теорії причин злочинності й предмета кримінології та проблема поведінки зі злочинцями й жертвами, відновлення в правах суб'єктів кримінально-правових відносин, які в силу низки причин не знайшли повного відображення в догматичній частині кримінологічного вчення. Звідси, зауважує вчений, кримінологія як наука має являти собою вчення про вчинення злочинів у їх взаємозв'язку зі зловживанням правом і правомірною поведінкою, заходами соціального контролю за злочинцями та злочинністю, реабілітацією й поведінкам зі злочинцями та їх жертвами [6, с. 75].

Висвітлюючи об'єкт та предмет науки кримінології, А. Е. Жалінський доходить висновку, що до об'єкта кримінології, окрім іншого, належать пов'язані зі злочинністю соціальні феномени, зокрема явища й процеси, які детермінують та підтримують її, а також особи, які вчинили злочини, можуть їх учинити чи потребують особливого захисту [7, с. 77].

Разом із тим, зважаючи на внесені у 2018 році зміни до розділу 3 Кримінального кодексу України, у результаті чого було сформульовано нове поняття «кримінальне правопорушення» (суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), учинене суб'єктом кримінального правопорушення) та його види (кримінальні проступки та злочини) [8], потребує корегування і зміст категорії «кримінологія».

Таким чином, до предмета кримінології в сучасному вимірі слід віднести: 1) злочинність як соціальне явище, що породжує негативні наслідки для суспільства; 2) кримінальні проступки та злочини; 3) явища та процеси, що є детермінантами вчинення кримінальних правопорушень; 4) дії, пов'язані зі зловживанням права; 5) особу кримінального правопорушення, його жертву, а також особу, яка потребує особливого захисту у зв'язку із загрозою її життю чи здоров'ю; 6) заходи щодо протидії окремим видам кримінальних проступків та злочинів; 7) заходи, пов'язані з поведінкам зі злочинцями та жертвами кримінальних правопорушень, їх реабілітацією.

Іншою складовою досліджуваного правового явища є термін «діяльність».

Як зазначено у філософському енциклопедичному словнику, діяльність – це форма активності, що характеризує здатність людини чи пов'язаних із нею систем бути причиною змін у бутті. Ці зміни можуть стосуватися речового та енергетичного статусу об'єктів або їх інформаційного потенціалу. Діяльність притаманні: трансформація зовнішнього у внутрішнє, єдність предметності та розпредметнення певних смислів, що задають параметри її здійснення. Для людської діяльності характерний вибір можливостей та відповідно – прийняття рішень. Діяльність здійснює перманентну трансформацію суб'єктивного в об'єктивне та навпаки [9, с. 163–164].

Людська діяльність, як указано у Вільній енциклопедії «Вікіпедія», це процес (процеси) активної взаємодії суб'єкта з об'єктом, під час якого суб'єкт задовольняє будь-які свої потреби, досягає мети. Діяльністю можна назвати будь-яку активність людини, якій вона сама надає деякий сенс. Діяльність характеризує свідому сторону особистості людини (на відміну від поведінки) [10]. У свою чергу соціальну діяльність визначають цілеспрямовані дії, що базуються на врахуванні потреб, інтересів і дій інших людей, а також наявних у суспільстві соціальних норм [11].

Із зазначеного випливає, що діяльність в аспекті нашого дослідження слід розуміти як сукупність активних, свідомих дій суб'єктів, що вчиняються задля досягнення поставленої мети або задоволення власних чи суспільних інтересів і потреб, у результаті чого відбувається вплив або зміни в об'єкта, щодо якого вчинялися такі дії.

Кримінологічна діяльність у вузькому значенні як виявлення й усунення різними учасниками здійснення кримінального судочинства причин та умов, які сприяють учиненню злочину, була предметом наукового пізнання В. Давиденка. У результаті дослідження вчений дійшов таких висновків щодо сутності й обсягу досліджуваного поняття: 1) виявляти причини й умови, які сприяли вчиненню злочину, та вживати заходів для їх усунення є сутністю кримінологічної діяльності слідчого під час розслідування злочину; 2) нагляд за виконанням вимог закону про виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів, а також безпосередня робота щодо виявлення причин та умов учиненого злочину в межах судового розгляду кримінальної справи є завданням кримінологічної діяльності прокурора, що здійснюється в кримінальному судочинстві на всіх стадіях кримінального процесу; 3) заявляти клопотання на досудовому слідстві щодо виявлення обставин, які сприяли вчиненню злочину, та здійснювати самостійні дії, які безпосередньо спрямовані на виявлення причин та умов злочину, – форми кримінологічної діяльності

сті адвоката, що є обов'язковими у випадку, коли причини й умов вчиненого злочину постають обставинами, які пом'якшують або виключають кримінальну відповідальність особи, якій інкримінується цей злочин; 4) процесуальне керівництво судовим розглядом, у процесі якого з-поміж інших досліджуються й обставини, що сприяли вчиненню злочину, – функція судового контролю за законністю досудового слідства (кримінологічна робота суду) [12, с. 112].

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що кримінологічною діяльністю охоплюються не тільки дії уповноважених суб'єктів, пов'язані з виявленням та усуненням причин та умов, які сприяють учиненню злочину, але й дії наглядового, контрольного та управлінського характеру, що обумовлюється статусом кожного із вказаних суб'єктів такої діяльності.

У результаті наукової розвідки вчених у складі Л. М. Давиденко, О. О. Титаренка, М. Л. Давиденка та О. М. Литвинова було зроблено висновок про те, що кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства полягає у виявленні та усуненні криміногенних детермінант, здійснюється під час розслідування кримінальних справ та пов'язана зі збиранням доказів [13, с. 42].

Однак варто зауважити, що, характеризуючи таку діяльність, далі вчені акцентують увагу лише на діях слідчого й інших суб'єктів кримінального судочинства щодо виявлення причин та умов учиненого злочину, упускаючи дії, пов'язані з їх усуненням.

Під час дослідження основних напрямів діяльності органів прокуратури щодо протидії злочинності значну увагу питанням кримінологічної діяльності прокурора приділив і О. Г. Кальман. Як зауважує правник, зміст кримінологічної діяльності прокурора на стадії досудового слідства становлять його дії, пов'язані з реалізацією таких повноважень: участь у виконанні слідчих дій, спрямованих на виявлення й усунення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину; надання вказівок слідчому чи органу дізнання щодо виконання слідчих дій, спрямованих на виявлення й усунення причин та умов, які сприяли вчиненню злочину; повернення кримінальної справи слідчому або органу дізнання для проведення додаткового розслідування чи дізнання у зв'язку з невиявленням причин та умов, які сприяли вчиненню злочину; відкликання недостатньо обґрунтованого подання слідчого або органу дізнання [14, с. 84–85]. Кримінологічна діяльність прокурора в судовому розгляді кримінальної справи, стверджує автор, нерозривно пов'язана з його процесуальною діяльністю щодо підтримки державного обвинувачення. При цьому правник виділяє три етапи її здійснення: 1) кримінологічна робота прокурора на стадії попереднього розгляду справи суддею; 2) кримінологічна робота прокурора на стадії судового слідства; 3) кримінологічний аспект обвинувальної промови [15, с. 87].

Разом із тим, на переконання вченого, у процесі здійснення нагляду за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також у разі застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, прокуратура виконує і кримінологічний нагляд, спрямований на протидію та запобігання злочинам. Прокурор у будь-який час може відвідувати відповідні установи тримання затриманих попереднього ув'язнення, відбування покарання, примусового лікування; ознайомлюватися з документами; перевіряти законність наказів, розпоряджень і постанов адміністрації цих установ; зупиняти виконання таких актів; опротестовувати або скасовувати їх; вимагати від посадових осіб пояснень щодо допущених порушень; звільнити особу, яка незаконно перебуває в місцях тримання затриманих попереднього ув'язнення, обмеження чи позбавлення волі або в установі для виконання заходів примусового характеру [15, с. 94].

Зазначене свідчить, що вчений фактично виокремив ті повноваження прокурора (наглядові, кримінально-процесуальні, контрольні тощо), які, на його думку, слід віднести до кримінологічної діяльності відповідно до їх мети, а саме виявлення й усунення причин та умов, що сприяли вчиненню злочину. При цьому вчений не сформулював власної дефініції та ознак такої діяльності прокурора.

Висвітлюючи кримінологічну функцію прокурора в досудовому розслідуванні, В. Юришин доходить висновку, що кримінологічна діяльність прокурора – це спеціальна наглядова діяльність, спрямована на своєчасне виявлення органами досудового розслідування причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, та вжиття обґрунтованих процесуальних і непроцесуальних заходів щодо їх усунення з метою мінімізації криміногенного впливу. Як наголошує автор, засобами кримінологічного нагляду прокурор повинен націлювати слідчого на поєднання різних форм профілактичної діяльності –

внесення подань, виступу на зборах трудового колективу, у пресі, по радіо, телебаченню тощо. Прокурор також уживає заходів для якнайшвидшого доведення до відома відповідних посадових осіб інформації про причини та умови, які сприяли вчиненню злочинів, надає допомогу слідчому в узагальненні зібраної у справі кримінологічної інформації, викладає свою думку про характер попереджувальних заходів, яких необхідно вжити; замінює кримінологічні акти слідчого своїми актами; використовує результати кримінологічної слідчої та власної діяльності під час аналізу (вивчення) причин злочинності в районі, області тощо [16, с. 99].

Осмилення вказаного дозволяє сформулювати судження про те, що до обсягу поняття «кримінологічна діяльність» учений відносить наглядові, координаційні, інформаційні, допоміжні, контрольні та інші дії, спрямовані на виявлення причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, а також заходи щодо їх усунення.

Під час проведення дослідження О. С. Іщук сформулював таку дефініцію досліджуваного поняття: кримінологічна діяльність – це інтегрована в єдину систему протидії злочинності сукупність функціональних елементів (засобів, форм і видів діяльності), за допомогою яких суб'єкт впливає на фактори злочинності, досягаючи тим самим результативного виконання визначених для органів прокуратури завдань і функцій. Водночас учений наголошує, що діяльність прокуратури з протидії злочинності в основному здійснюється у формі кримінологічної профілактики, тобто являє собою сукупність заходів щодо виявлення та усунення (блокування, нейтралізації) причин, умов, інших детермінант злочинності. Окремі складові такої динамічної категорії, як кримінологічна діяльність, стверджує правник, відособлюються, структуруються в діяльність – правозастосовну та юрисдикційну, правоустановчу та правороз'яснювальну, правонаділяючу й наглядову [16, с. 322–323].

Однак запропонований ученим підхід до трактування досліджуваного явища не дозволяє повною мірою виокремити ті характерні риси, що притаманні кримінологічній діяльності прокуратури, оскільки така діяльність фактично зводиться до профілактичної. Учений стверджує, що певні її складові одночасно являють собою правозастосовну, юрисдикційну, правоустановчу, правороз'яснювальну, правонаділяючу та наглядову діяльність прокуратури, що потребує уточнення.

Досліджуючи особливості здійснення кримінологічної діяльності Державним бюро розслідувань, В. М. Дрьомін зауважує, що лише діяльність, яка спрямована на вивчення, аналіз, прогнозування й запобігання злочинності та криміногенних соціальних процесів і явищ, може бути віднесена до кримінологічної діяльності – особливого виду професійної спеціалізації [17, с. 377–378].

Із зазначеного випливає, що кримінологічна діяльність являє собою як аналітичну діяльність, пов'язану зі злочинністю, так і профілактичну, що мають здійснюватися виключно спеціально підготовленими фахівцями.

Водночас ми переконані, що належне здійснення кримінологічної діяльності не можливе без використання спеціальних кримінологічних технологій (методик). Із цього приводу слушними вбачаємо умовиводи О. В. Симоненка та Є. В. Грибанова, які під кримінологічними технологіями, у широкому сенсі, пропонують розуміти сукупність кримінологічно обґрунтованих прийомів, методів і рішень, застосовуваних для досягнення прогнозованого результату в правоохоронній сфері шляхом здійснення дій, що впливають на поведінку людей, культурні й соціальні структури, системи або ситуації через застосування кримінологічних знань в антикримінальній практиці. У вузькому сенсі, на переконання дослідників, кримінологічні технології утворюють сукупність різного роду прийомів, способів, засобів, методів і форм застосування кримінологічних теорій і вчень у практиці протидії злочинності [18, с. 8].

Висновки. Узагальнення всіх указаних визначень дає підстави для такого судження про кримінологічну діяльність Національної поліції: це різновид діяльності, що являє собою сукупність правомірних дій поліцейських, які мають знання й навички їх застосування в галузі права загалом та кримінології зокрема, що здійснюються правовими засобами й методами з використанням актуальних кримінологічних технологій в освітній, науковій та практичних формах із метою протидії кримінальним правопорушенням, а також пов'язаним із ними негативним для суспільства явищам, усунення детермінантів учинення кримінальних правопорушень, з'ясування особи кримінального проступку та злочину, жертви кримінального правопорушення, визначення осіб, які потребують особливого захисту з боку держави та/або реабілітації.

Відповідно, до характерних рис такої діяльності слід віднести: 1) вона є видом поліцейської правозастосовної діяльності, якій притаманні унормованість, системність, організованість та професійність; 2) вона являє собою сукупність активних дій уповноважених суб'єктів (службових та посадових осіб органів поліції), які володіють знаннями й навичками в галузі права та спеціальними кримінологічними знаннями; 3) вона здійснюється дозволеними законодавством правовими засобами й методами з використанням актуальних кримінологічних технологій (методик), а також наукових методів пізнання; 4) можливими формами такої діяльності є освітня, наукова та практична, при цьому наукова кримінологічна діяльність виконує забезпечувальну функцію щодо такого роду практичної діяльності; 5) за своїм інтелектуальним змістом вона може бути організаційною (управлінською), пізнавально-пошуковою, комунікативною; 6) її загальною метою є протидія кримінальним правопорушенням (їх виявлення, припинення, запобігання), а також пов'язаним із ними негативним для суспільства явищам (зловживання правом тощо), усунення детермінантів учинення кримінальних правопорушень, з'ясування особи кримінального проступку та злочину, жертви кримінального правопорушення, визначення осіб, які потребують особливого захисту з боку держави та/або реабілітації; 7) кожна з форм такої діяльності в межах визначеної мети спрямована на вирішення окремого завдання, а саме: а) кримінологічна освітня діяльність – підготовка фахівців зі спеціальними кримінологічними знаннями й навичками; б) кримінологічна наукова діяльність – пошук шляхів вирішення актуальних теоретико-прикладних кримінологічних проблем; в) кримінологічна практична діяльність – зменшення кількості вчинюваних кримінальних правопорушень, усунення їх причин та умов, ужиття належних заходів щодо осіб, які схильні до вчинення правопорушень або вже їх учинили, а також щодо потенційних та реальних жертв; 8) вона може здійснюватися як самостійний вид поліцейської діяльності, так і паралельно з іншими її видами, наприклад, під час здійснення оперативно-розшукової чи кримінально-процесуальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2007. 992 с.
2. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2009. 288 с.
3. Головін Б. М. Поняття, предмет, система кримінології та її завдання на сучасному етапі розвитку. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2014. Вип. 28. С. 59–68.
4. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. 424 с.
5. Мельник М. І. Протидія корупції: поняття, мета, напрями. *Право України*. 2002. № 4. С. 22–26.
6. Туляков В. А. Криминология современности. *Криминология в Україні та протидія злочинності: зб. наук. пр.* / за ред. М. Л. Орзіха, В. М. Дрьоміна. Одеса: Фенікс, 2008. С. 71–79.
7. Жалинский А. Э. Избранные труды: в 4-х т. Т. 1. Криминология. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. 698 с.
8. Кримінальний кодекс України № 2341-III від 5 квітня 2001 року (зі змінами та доповненнями станом на 27.10.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
9. Кримський С. Діяльність. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Абрис, 2002. 751 с.
10. Діяльність. Вільна енциклопедія – Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Діяльність>.
11. Поняття соціальної діяльності. *Соціологія: навч. посіб.* / А. А. Герасимчук, Ю. І. Палеха, О. М. Шиян Київ: Вид-во Європейського університету, 2004. 246 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-11107.html>.
12. Давиденко В. Кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2008. № 4. С. 111–117.
13. Кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства: монографія / за заг. ред. проф. Л. М. Давиденка. Харків: Тимченко, 2011. 214 с.
14. Проблеми протидії злочинності: підручник / О. Г. Кальман та ін.; за ред. проф. О. Г. Кальмана. Харків: Вид-во ТОВ фірма «Новасофт», 2010. 352 с.
15. Юрчишин В. Кримінологічна функція прокурора у досудовому розслідуванні. *Юридична Україна*. 2012. № 8. С. 96–102.
16. Ішук О. С. Кримінологічна діяльність органів прокуратури: монографія. Харків: Золота миля, 2014. 366 с.
17. Дрьомін В. М. Кримінологічні функції та кримінологічна діяльність ДБР. *Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови: матер. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Одеса, 16 червня 2018 р.) / редкол.: Г. О. Ульянова (голова ред.), В. М. Дрьомін, С. Л. Стрельцов та ін.; НУ «ЮОА».

Одеса: Юридична література, 2018. С. 375–379.

18. Симоненко А. В., Грибанов Е. В. Криминологические технологии: теория и методология. *Вестник Краснодарского университета МВД России*. 2016. № 2 (32). С. 8–12.

Надійшла до редакції 25.11.2020

References

1. Velykyy entsyklopedychnyy yurydychnyy slovnyk (2007) [Large encyclopedic legal dictionary] / za red. Yu. S. Shemshuchenka. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo “Yurydychna dumka”». 992 s. [in Ukr.]
2. Kryminolohiya: Zahal'na ta Osoblyva chastyny: pidruchnyk (2009) [Criminology: General and Special parts: textbook] / I. M. Dan'shyn, V. V. Holina, M. Yu. Valuys'ka ta in.; za zah. red. V. V. Holiny. 2-he vyd., pererob. i dop. Kharkiv: Pravo. 288 s. [in Ukr.]
3. Holovkin, B. M. (2014) Ponyattya, predmet, systema kryminolohiyi ta yiyi zavdannya na suchasnomu etapi rozvytku [The concept, subject, system of criminology and its tasks at the present stage of development]. *Pytannya borot'by zi zlochynnistyuu*. Vyp. 28. S. 59–68 [in Ukr.]
4. Zakalyuk, A. P. (2007) Kurs suchasnoyi ukrayins'koyi kryminolohiyi: teoriya i praktyka: U 3-h kn. Kn. 1: Teoretychni zasady ta istoriya ukrayins'koyi kryminolohichnoyi nauky [Course of modern Ukrainian criminology: theory and practice: In 3 books. Book 1: Theoretical principles and history of Ukrainian criminological science]. Kyiv: Vydavnychyy dim «In Yure». 424 s. [in Ukr.]
5. Mel'nyk, M. I. (2002) Prottydiya koruptsiyi: ponyattya, meta, napryamy [Anti-corruption: concept, purpose, directions]. *Pravo Ukrainy*. № 4. S. 22–26 [in Ukr.]
6. Tulyakov, V. A. (2008) Kryminolohyya srovmennosti. *Kryminolohiya v Ukraini ta prottydiya zlochynnosti: zb. nauk. pr.* [Criminology of modernity. Criminology in Ukraine and combating crime: a collection of sciences. articles] / za red. M. L. Orzikha, V. M. Dr'omina. Odesa: Feniks. S. 71–79 [in Ukr.]
7. Zhalynskyy, A. É. (2014) Izbrannyye trudy: v 4-h t. T. 1. Kryminolohyya [Selected works: in 4 vols. Vol. 1. Criminology]. Moskva: Yzd. dom Vysshey shkoly ékonomyky. 698 s. [in Rus.]
8. Kryminal'nyy kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] № 2341-III vid 5 kvitnya 2001 roku (zi zminamy ta dopovnennyamy stanom na 27.10.2020). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukr.]
9. Kryms'kyy, S. Diyal'nist' (2002). *Filosof's'kyy entsyklopedychnyy slovnyk* [Philosophical encyclopedic dictionary]. Kyiv: Abrys. 751 s. [in Ukr.]
10. Diyal'nist'. *Vil'na entsyklopediya – Vikipediya* [Activities. Free encyclopedia – Wikipedia]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Diyal'nist'> [in Ukr.]
11. Ponyattya sotsial'noyi diyal'nosti. *Sotsiolohiya: navch. posib.* (2004) [The concept of social activity. Sociology: textbook. way.] / A. A. Herasymchuk, Yu. I. Palekha, O. M. Shyyan Kyiv: Vyd-vo Yevropeys'koho universytetu. 246 s. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-11107.html> [in Ukr.]
12. Davydenko, V. (2008) Kryminolohichna diyal'nist' sub'yektiv kryminal'noho sudochynstva [Criminological activity of subjects of criminal proceedings]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi prokuratury Ukrainy*. № 4. S. 111–117 [in Ukr.]
13. Kryminolohichna diyal'nist' sub'yektiv kryminal'noho sudochynstva: monohrafiya (2011) [Criminological activity of subjects of criminal justice: monograph] / za zah. red. prof. L. M. Davydenka. Kharkiv: Tymchenko. 214 s. [in Ukr.]
14. Problemy prottydiyi zlochynnosti: pidruchnyk (2010) [Problems of combating crime: textbook] / O. H. Kal'man ta in.; za red. prof. O. H. Kal'mana. Kharkiv: Vyd-vo TOV firma «Novasoft». 352 s. [in Ukr.]
15. Yurchyshyn, V. (2012) Kryminolohichna funktsiya prokurora u dosudovomu rozsliduvanni [Criminological function of the prosecutor in the pretrial investigation]. *Yurydychna Ukraina*. № 8. S. 96–102 [in Ukr.]
16. Ishchuk, O. S. (2014) Kryminolohichna diyal'nist' orhaniv prokuratury: monohrafiya [Criminological activity of prosecutor's offices: monograph]. Kharkiv: Zolota mylya. 366 s. [in Ukr.]
17. Dryomin, V. M. (2018) Kryminolohichni funktsiyi ta kryminolohichna diyal'nist' DBR [Criminological functions and criminological activity of DBR]. *Derzhavne byuro rozsliduvan': na shlyakhu rozbudovy : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (m. Odesa, 16 chervnya 2018 r.) / redkol.: H. O. Ul'yanova (holova red.), V. M. Dr'omin, Ye. L. Strel'tsov ta in.; NU «OYUA». Odesa: Yurydychna literatura. S. 375–379 [in Ukr.]
18. Simonenko, A. V., Griбанov, Ye. V. (2016) Krimynologicheskiye tekhnologii: teoriya i metodologiya [Criminological technologies: theory and methodology]. *Vestnik Krasnodarskogo universiteta MVD Rossii*. № 2 (32). S. 8–12 [in Rus.]

SUMMARY

Andriy Ye. Fomenko. Concepts and Features of Criminological Activity of the National Police of Ukraine. The author has defined the concept of criminological activity of the National Police as a type of policing, which is a set of lawful actions of police officers who have knowledge and skills of their application in law in general, and criminology in particular, carried out by legal means and methods using current criminological technologies in education, scientific and practical forms in order to combat criminal offenses, as well as related negative phenomena for society, elimination of determinants of criminal offenses, identification of criminal offenses and crimes, victims of criminal offenses, identification of

persons in need of special protection by the state and / or rehabilitation.

In accordance with the characteristics of such activities should include: 1) is a type of police law enforcement activity, characterized by standardization, system, organization and professionalism; 2) is a set of active actions of authorized entities (officials and officials of police bodies) who have knowledge and skills in the field of law and special criminological knowledge; 3) is carried out by legal means and methods allowed by the legislation with use of actual criminological technologies (methods), and also scientific methods of knowledge; 4) possible forms of such activity are educational, scientific and practical, while scientific criminological activity performs a supporting function in relation to this kind of practical activity; 5) in its intellectual content can be organizational (managerial), cognitive-search, communicative; 6) its general purpose is to counteract criminal offenses (their detection, cessation, prevention, prevention), as well as related negative phenomena for society (abuse of rights, etc.), elimination of determinants of criminal offenses, identification of criminal offenses and crime, victims of criminal offenses, identification of persons in need of special protection by the state and / or rehabilitation; 7) each of the forms of such activity within the defined purpose, aimed at solving a separate task, namely: a) criminological educational activity – training of specialists with special criminological knowledge and skills; b) criminological scientific activity – the search for ways to solve current theoretical and applied criminological problems; c) criminological practical activity – reduction of the number of committed criminal offenses, elimination of their causes and conditions, taking appropriate measures against persons who are prone to committing offenses or have already committed them, as well as with regard to potential and actual victims; 8) may be carried out as an independent type of police activity, and in parallel with its other types, for example in the implementation of operational and investigative or criminal procedure activities.

Key words: *criminology, police, legal activity, police activity, criminological activity, prevention of criminal offenses.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-15-24

Ганна БЛІНОВА[©]
доктор юридичних
наук, доцент

**Ельміра
МАМЕДОВА**[©]
ад'юнкт

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЬЯТЬ

Висвітлено наукові підходи та нормативно-правове визначення змісту понять інформаційне забезпечення та кібербезпека патрульної поліції. Виявлено недоліки визначення термінологічного апарату у сфері інформаційного забезпечення та кібербезпеки Національної поліції загалом та патрульної поліції зокрема. Сформульовано поняття кібербезпеки патрульної поліції як стану захищеності службових інтересів патрульної поліції у кіберпросторі, що досягається шляхом дотримання правових, організаційних, технічних вимог з використання інформаційних ресурсів, мереж, програмного забезпечення, носіїв інформації, засобів фото- та відеозйомки в роботі патрульних поліцейських для ефективного інформаційного забезпечення функціонування патрульної поліції, своєчасного виявлення, запобігання і нейтралізації реальних і потенційних кіберзагроз. Запропоновано розробити концепцію інформаційного забезпечення патрульної поліції, яка міститиме розділ про кібербезпеку патрульної поліції.

Ключові слова: *Національна поліція України, інформаційне забезпечення, кібербезпека, патрульна поліція.*

© Блінова Г. О., 2020
<https://orcid.org/0000-0002-3320-585X>
BlinovaHANNA@i.ua

© Мамедова Е. А., 2020
BlinovaHANNA@i.ua